

Vastaanottaja

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus (Dnro 1693/03.04.04.16/2025)

PL 189

90101 Oulu

Muutoksenhaunainen päätös

Inarin kunnanhallitus, 6.10.2025, § 243

Valittaja

Inarin kunnan lausunto Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus pyytää Inarin kunnalta lausuntoa muutoksenhaunalaisesta Inarin kunnanhallituksen päätöksestä 6.10.2025 § 243 Poikkeamispäätös: Inarijärvi, Hanhenkeittämaniemi SL-1.

Kunnanhallitus on antanut 6.10.2025 § 243 476/10.03.00.07/2025 päätöksen poikkeamislupa-asiaassa. Päätös on toimitettu asianosaiselle hakijalle 9.10.2025 ja kuulutettu tiedoksi julkisella kuulutuksella 3.12.2025 ja siten tiedoksi saatettu 9.12.2025.

Päätöksestä on jätetty valitus, jossa edellytetään päätöksen kumoamista ja poikkeamisluvan myöntämistä.

Kyseessä oleva päätös koskee kolttalain 9 § mukaisen kalastustukikohdan / poronhoitoon tarvittavan pirtin rakentamista Inarijärven Hanhenkeittämaniemeen. Rakennuspaikaksi esitetty alue sijoittuu valtuuston 16.3.2017 § 8 hyväksymässä osayleiskaavassa luonnonsuojelualueelle, Natura 2000-verkostoon ja rantojensuojeluohjelman alueelle.

Hankkeen on katsottu edellyttävän metsähallintoviranomaisen ja Kolttien kyläkokouksen lisäksi rakentamislain 57 §:n mukaista poikkeamispäätöstä, koska esitetty rakentaminen sijoittuu yleiskaavassa alueelle, jolle ei osoiteta rakentamista (RakL 50 §, AkL 42 §). Hankkeen sijoittuessa erityisiä luonnonsuojelullisia ja maisemallisia arvoja omaavalle alueelle (Natura ja rantojensuojeluohjelma) ja ollen oleellisesti yleiskaavassa osoitetun maankäyttöratkaisun vastainen tulee poikkeamisharkinnassa käyttää erityistä harkintaa poikkeamisen edellytyksien täyttymiselle.

Kunta on katsonut vastaavien hankkeiden edellyttävän yksittäistä rakennuspaikkaa ja poikkeamismenettelyä laaja-alaisempaa suunnittelua hankkeiden vaikutusten arvioimiseksi luonnonsuojelulle varatuille ja yleiskaavassa vahvistetuille aluevarauksille muun muassa rantojensuojeluohjelmaa täytäntöönpanevana tavoitteena tulevalle maankäytölle. Koska SL-1 -alueen rannoille ei osoiteta yleiskaavan ratkaisussa rakentamista, sille ei ole siten määritetty esimerkiksi rakentamisen määrää ohjaavia mitoitusperiaatteita, kuten rakennuspaikkojen määrä rantaviivakilometriä kohden tai rakentamiseen osoitettavan saaren tai niemen vähimmäiskokoa, etäisyyttä toisiinsa, olemassa olevaan tai yleiskaavassa osoitettuun uuteen rakennuspaikkaan,

joilla voitaisiin ohjata tulevaa maankäyttöä kokonaisvaltaisesti ja tasapuolisesti. Kaavoituksessa rakennuspaikoille tutkitaan ympäristö- ja maisemanäkökulmista sijoittumisen mahdollisuudet.

Valtionmaalla Inarijärvellä olevat suojaisat ja ominaisuuksiltaan erityiset rantapaikat voivat olla useiden sukujen käyttämiä tuttuja kala- ja leiripaikkoja, kiinnepisteitä. Erityisten paikkojen jakaminen nopeusjärjestyksessä yksityiselle rakentamiselle johtaa mielivaltaiseen Inarijärven suojaisien, syrjäisien ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden menettämiseen pois yhteisön käytöstä, mikä vaikuttaa myös luontaiselinkeinojen elinvoimaisuuteen. Vaikka haettu rakennuspaikka sijoittuu koltta-alueelle, on Inarin kunta kokonaisuudessaan saamelaisen kotiseutualuetta. On mahdotonta esittää, ettei valittajan mukaisella hankkeella ja siitä johtuvilla kerrannaishankkeilla olisi heikentävä vaikutus muiden alueen oikeuden omistajien elinkeinoon ja kulttuuriin tai oletettuun alueen käyttöön ja sen kehittymiseen.

Valtioneuvosto on antanut päätöksen (5.12.2018) Euroopan unionin Natura 2000-verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämisestä sekä Natura 2000 –alueiden tietojen tarkistuksista:

”Maankäyttö- ja rakennuslaki (muutettu 1.1.2025 alueidenkäyttölaki ja rakentamislaki) on osoitettu Natura 2000 -alueiden toteuttamiskeinoksi silloin, kun ne luonnonarvot, joiden vuoksi alue on verkostoon otettu, voidaan turvata rakentamista ohjaamalla joko jo laaditun yleis- tai asemakaavan taikka myöhemmin laadittavan kaavan avulla.

Rantavyöhykkeillä rakentamisen edellytykset ratkaistaan kaavalla, joka maankäyttö- ja rakennuslain nojalla on laadittava alueelle ennen rakentamista. Kaavalla sovitetaan yhteen rakentamisen ja suojelun tarpeet siten, ettei merkittävästi heikennetä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja ottaen kuitenkin huomioon, mitä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä säädetään.”

Luonnonsuojelulaki 35 §: ”Jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.”

Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi. Yleiskaavassa esitetyt Natura ja luonnonsuojelualueet perustuvat valtiollisiin linjauksiin.

Inarijärvi on yleiskaavassa esitetyn SCI-ehdotuksen jälkeen vahvistettu Euroopan komissiossa SAC-alueeksi, jonka suojelu toteutetaan alueidenkäyttölaki ja rakentamislaki (ent. maankäyttö- ja rakennuslaki) sekä vesilaki. Näin ollen oikea työkalu rakentamisen ohjaamiselle yleiskaavan mukaisilla suojelualueilla on alueidenkäyttölaki ja rakentamislaki, joiden nojalla selvitetään rakentamisen mahdollisuudet, poikkeamisen edellytykset ja tarve kaavalliseen ratkaisuun.

Inarijärven osayleiskaavaselostuksessa on kirjattu, että kolttalain nojalla voidaan luovuttaa erityislainsäädännön perusteella valtionmaasta tarvittavia alueita, minkä vuoksi niitä ei ole kaikkien esitetty kaavakartalla. Kaavamääräyksiin on osoitettu MP- ja MP-1 alueelle on mahdollisuus osoittaa erityislainsäädännön perusteella luontaiselinkeinojen kannalta tarpeellista rakentamista. MPU- ja MPY- alueilla on sallittu niin ikään poronhoitoa palveleva rakentaminen

rantavyöhykkeellä. Vastaavaa merkintää tai mainintaa ei ole kirjattu SL-1 -kaavamääräykseen, jolle tässä hakemuksessa kyseessä oleva hanke sijoittuu. Mikäli kaavan katsotaan olevan näiden tarpeiden osalta vanhentunut, on asia ratkaistava uusien rakennuspaikkojen ja rakentamiseen osoitettavien alueiden osalta edelleen kaavoituksen kautta tai selvitettävä muu mahdollinen kokonaissuunnitelma päätöksen teon tueksi.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden lausuntopyyntöön viitaten alue sijoittuu Inarijärven Varttasaariin, Hanhenkeittämaniemeen. Alueelle ei ole aiemmin käsitelty poikkeamispäätöksillä rakentamisoikeutta. Lähin myönnetty poikkeaminen sijoittuu Tavesaareen, jonne on noin 6,5 km matka. Poikkeamisluvalla 2014 ELY:n myöntämä rakennuspaikka on osoitettu voimassa olevassa yleiskaavassa sittemmin RA-5 -merkinnällä. Alueella ei ole kunnallistekniikkaa eikä tiejärjestelyjä. Alue on erämaista.

Inarin kunta, Metsähallitus ja Lapin ELY-keskus ovat käynnistäneet selvitystyön yhdessä Kolttien kyläkokouksen ja Saamelaiskäräjien kanssa asian ratkaisemiseksi syksyllä 2025. Selvitettävänä on löytää ratkaisu Inarijärven saarien ja luonnonsuojelumerkinnällä osoitettujen alueiden käyttöön suhteessa saamelaisten perusoikeudelliseen oikeuteen ylläpitää kieltään ja kulttuuriaan sekä perinteisiä elinkeinoja ja osoittaa erityislainsäädännössä esitettyjä tarpeellisia alueita. Metsähallituksen ja Kolttien kyläkokouksen hakemuskohtaisten tarve- ja oikeudenomistaja harkinnan lisäksi tulee arvioida maankäytölliset perusteet ja vaikutukset Naturaan, rantojensuojeluohjelmaan tai yleiskaavan toteuttamiseen. Yksittäisillä poikkeamisluvilla ei ole mahdollista toteuttaa maankäytöllistä kokonaisvaltaista pitkän aikavälin suunnittelua ja huomioida vastaavien hankkeiden kerrannais- ja seuraamusvaikutuksia, vaan asia on ratkaistava kaavoituksella tai selvitettävä muu mahdollinen kokonaissuunnitelma päätöksen teon tueksi. Kyselyitä vastaavista hankkeista on tullut useampia ja tulevan rakentamisen määrää on vaikea ennakoita. Kaavalla ohjataan yleistä etua ja ratkaistaan maankäytön tavoitteet kuten rakentamisen ja luonnonsuojelun yhteensovittaminen. Natura-alueelle kohdistuvat maankäytön kokonaisvaikutukset on arvioitava aina pitkällä aikavälillä yhdessä muun maankäytön kanssa. Poikkeamisluvalla ei saa syrjäyttää yleiskaavasta johtuvaa maankäytön kehittymisen ennakoitavuutta.

Inarin kunta katsoo, että poikkeamislupapäätös on syntynyt oikeassa järjestyksessä ja perustunut oikeaan lain tulkintaan.

Tommi Kasurinen
kunnanjohtaja

Reetta-Mari Tammela
tekninen johtaja

Liitteet:

- selvitys rakentamislain 70 §:n mukaisesta julkisesta kuulutuksesta.
- alkuperäisinä tai jäljennöksinä valituksenalaisen päätöksen perusteena olevat asiakirjat
- hakemus liitteineen
- selvitys kuulemisesta
- pyydytetyt lausunnot sekä tehdyt selvitykset ja arvioinnit
- karttaselvitys rakennuspaikan ympäristön rakennus- ja poikkeuslupatilanteesta
- selvitys alueen rakennuskannasta ja alueelle myönnettyistä rakentamista koskevista luvista
- selvitys alueen kunnallistekniikasta ja tiejärjestelyistä

- selvitys alueen kaavatilanteesta
- alueella voimassa olevasta kaavasta: valtuuston hyväksymismerkinnällä varustettu värillinen kaavakartta kaavamerkintöineen ja kaavamääräyksineen. Alkuperäinen kaavakartta pyydetään toimittamaan myös postitse
- kaavaselostus lopullisessa muodossaan
- mahdolliseen oikaisuvaatimusmenettelyyn liittyvät asiakirjat
- kaikki muut päätöksen perusteena olevat asiakirjat.

